

مقدمه:

نقش اساسی حسابداری دولتی ارائه اطلاعاتی است که استفاده کنندگان را در ارزیابی مسئولیت پاسخگویی و تصمیم گیری های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی یاری دهد و اصول و استانداردهای حسابداری دولتی اکثر کشورهای جهان نیز حول محور تأمین نیاز اطلاعاتی جهت پاسخگویی به مراجع پاسخ خواه یا مردم می گردد.

اصولاً سیستمها و روشهای حسابداری بخش عمومی نیز که در جهت اعتلای اهداف گزارشگری مالی و با الهام از اصول و استانداردهای بخش عمومی تدوین و اجراء می گردد باید اطلاعاتی را فراهم کند تا از یکطرف پاسخ خواه (مردم) بتواند عملکرد پاسخگو (دولت) را ارزیابی نمایند و از سوی دیگر پاسخگو مطمئن باشد اطلاعات لازم برای پاسخگوئی را در اختیار دارد.

در جوامعی که دولتها بر اساس رای مردم انتخاب می شوند و در نهایت قدرت تبلور اراده مردم است مسئولیت پاسخگوئی دولت بر پایه این عقیده استوار است که شهروندان حق دارند بدانند و حق دارند حقایق را به صورت اظهارات علنی و از طریق مذاکرات عمومی با ایشان و نمایندگان ایشان، دریافت نمایند لذا گزارشگری مالی به عنوان یکی از اشکال علنی انتقال حقایق، نقن اساسی در انجام وظیفه مسئولیت پاسخگوئی، اطلاعاتی را برای شهروندان فراهم نماید تا از طریق آن عملکرد دولت را در چارچوب محدودیت های قانونی مصوب نمایندگان، ارزیابی نمایند.

دولت در دستیابی به اهداف خود و همچنین پاسخگویی در برابر مردم به استقرار و نگهداری سیستمهای کنترل داخلی قوی شامل سیستم حسابداری گزارشگری مناسب نیاز دارد گزارشگری دولتی از آن جهت اهمیت دارد که بخش جدا نشدنی پاسخگوئی است و مردم از طریق نظام گزارشگری شفاف و مطمئن قادرند از چگونگی ارائه خدمات جمعی و نحوه مصرف منابع آگاه شوند

لذا داشتن حسابداری دولتی مناسب و کارا به مسئولین و مقامات دولتی در امر پاسخگوئی کمک نموده و نیز به یاری آنها در اجرای وظایف می پردازد که در سرلوحه این وظایف تخصیص بهینه منابع اقتصادی در راستای محقق نمودن عدالت اجتماعی در جامعه انسانی است.

طرح مسئله:

در جوامعی که دولتهای حاکم از طریق آراء عمومی انتخاب می شوند، دولتهای منتخب مسئولیت دارند در مورد اعمالی که انجام می دهند به شهروندان خود پاسخ دهند. مسئولیت پاسخگویی دولتها را ملزم می کند برای مواردی نظیر تهیه منابع مالی، افزایش مالی، افزایش منابع مالی، هدفهایی که این منابع مالی برای تحقق آنها مصرف می شوند و همچنین چگونگی مصرف منابع مالی، دلایل منطقی ارائه نمایند. با توجه به اینکه ادای مسئولیت پاسخگویی در این قبیل جوامع به صورت اظهارات علنی صورت می گیرد، لذا نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولتی یکی از ابزارهای اصلی انتقال اطلاعات مالی

بوده و به دولت کمک می کند تا وظیفه پاسخگویی خود را به نحو صحیح و مناسب انجام دهد.

بر طبق بیانیه های مفهومی و استانداردهای مصوب حسابداری دولتی یک نظام مناسب حسابداری و گزارشگری مالی دولتی باید از یک سو به دولت کمک کند تا وظیفه پاسخگویی خود را به نحو مطلوب و صحیح ادا نماید و از سوی دیگر شهروندان و نمایندگان قانونی ایشان را در مورد ارزیابی مسئولیت پاسخگویی عمومی دولت یاری دهد. به لحاظ نقش اساسی و مهمی که نظام حسابداری و گزارشگری مالی در ایجاد تسهیلات لازم برای تحقق و همچنین ارزیابی مسئولیت مورد نظر ایفا می نماید، صاحب نظران و هیأت های تدوین استانداردهای حسابداری، مسئولیت پاسخگویی را به عنوان زیر بنای محکم نظام حسابداری و گزارشگری مالی مورد تأکید و توجه قرار داده و هدف های گزارشگری مالی دولتی را بر مبنای مسئولیت پاسخگویی تدوین نموده اند. بر اساس مشاهدات و اندوخته های تجربی و مباحث مطرح توسط صاحب نظران و مسئولان اجرایی کشور، به نظر می رسد نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت جمهوری اسلامی ایران ویژگی های کامل یک نظام گزارشگری مالی مبتنی بر مسئولیت پاسخگویی را ندارد. در مورد کفایت مسئولیت پاسخگویی نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت جمهوری اسلامی ایران سؤالی های تحقیقی زیادی قابل طرح می باشد که اهم آنها به شرح زیر است:

- ۱- آیا سیستم کنترل بودجه ای نظام حسابداری فعلی توانایی لازم برای کنترل برنامه ها، طرحها و پروژه های مصوب سالانه کل کشور را دارد؟
- ۲- آیا مبنای حسابداری مورد استفاده در نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولتی از قابلیت‌های لازم برای انعکاس اطلاعات مربوط به درآمدها و هزینه های واقعی سال مالی برخوردار است.
- ۳- آیا نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت اطلاعات مورد نیاز در خصوص کنترل و استفاده صحیح از داراییهای ثابت عمومی ارائه می نماید.
- ۴- آیا نظام حسابداری و گزارشگری مالی اطلاعات مورد نیاز شهروندان و نمایندگان قانونی ایشان در جهت ارزیابی وضعیت بدهیهای بلند مدت عمومی اعم از داخلی یا خارجی را ارائه می نماید.
- ۵- آیا نظام گزارشگری مالی دولتی اطلاعات مورد نیاز شهروندان را برای ارزیابی وضعیت مالی دولت، در قالب ترازنامه ارائه می نماید.
- ۶- آیا نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولتی اطلاعات مورد نیاز برای ارزیابی نتایج عملیات مالی در قالب صورت درآمد و هزینه و تغییرات در مازاد را ارائه می نماید.
- ۷- آیا نظام گزارشگری مالی دولتی اطلاعات مورد نیاز شهروندان را برای ارزیابی وضعیت داراییها و میزان سرمایه گذاری های دولت در شرکتهای دولتی را در قالب ترازنامه ارائه می نماید.

برای یافتن پاسخ سؤالهای تحقیقی فوق، باید عواملی کلیدی تشکیل دهنده یک نظام حسابداری دولتی مطلوب را شناسایی و به عنوان معیارهای قابل قبول جهت مقایسه و کشف نارسائیها و قابلیت‌های نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت جمهوری اسلامی ایران مورد استفاده قرار داد. به همین منظور و برای فراهم نمودن زمینه های لازم جهت انجام اصلاحات بنیادی در سیستم های حسابداری و گزارشگری مالی دولت و وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی تابعه و همچنین تدوین یک چارچوب نظری مناسب و استانداردهای ملی حسابداری و گزارشگری مالی دولتی، مطالعه تطبیقی تحولات و اصلاحات اساسی ایجاد شده در حسابداری دولیت کشورهای توسعه یافته امری اجتناب ناپذیر می باشد. بدین ترتیب مسئله اصلی در این پژوهش عدم توسعه حسابداری و گزارشگری دولتی به عنوان ابزار عملی صحقق نمودن اهداف گزارشگری مالی دولتی خصوصاً مسئولیت پاسخگوئی دولت است که باعث شده است موانع موجود در این رابطه مورد شناسایی و بررسی قرار گیرد.

هدف تحقیق:

در کشور ما عدم پیشرفت مناسب حسابداری دولتی به دلایل متعدد، اثرات منفی همه جانبه ای داشته است و بنظر می رسد انجام چنین تحقیقات با هدف بررسی موانع و مشکلات بازدارنده توسعه حسابداری دولتی و تبیین اثرات و تبعات آن در سطح اقتصادی و اجتماعی، برای جامعه، دولت و حرفه ضروری باشد. بطوری که هدف پژوهش حاضر در نهایت کمک به دولت و مدیران آن، حرفه و دست اندرکاران تدوین و

تعیین خط مشی ها حسابداری برای برنامه ریزی و تصمیم گیری منطقی و مؤثر، تدوین استانداردهای مناسب و هماهنگ از طریق زمینه سازی رفع موانع و مشکلات موجود است بعبارت دیگر با توجه به اینکه استقرار سیستم حسابداری دولتی مناسب، تهیه اطلاعات، آمار و گزارشات مناسب را نیز در پی دارد، بررسی موانع عدم توسعه و شناختن آن گام مهمی در پیشرفت این حرفه خواهد بود. طبعاً ضعف نظام حسابداری دولتی یا کارکرد نا مناسب آن می تواند باعث ضعف دولت و دستگاههای اجرایی در اجرای اهداف گردد و با این اوصاف قاعدتاً دولت و سیاستگذاران می بایستی از اهمیت حسابداری دولتی در جامعه و اثرات منفی ناشی از نبود آن آگاهی یابند و این تحقیق با هدف شناختن موانع و شناساندن آن به دولت و جامعه برای رفع آنها و نهایتاً دستیابی به سیستم مناسب دولتی طراحی گردیده است. و در راستای هدف پژوهش به بررسی فرضیه هائی در این خصوص پرداخته شده و در آن از نظرات افرادی که از نظر تئوری و عملی گریبانگیر مشکلات موجود بوده اند استفاده گردیده است.

سیستم حسابداری و گزارشگری دولتی مناسب و پیشرفته، بازوی توانای دولت، مدیران دولتی و عام مردم تلقی می شود و لذا توفیق دولت و مدیران دستگاههای دولتی بمیزان قابل ملاحظه ای منوط به استقرار سیستم حسابداری فعال، پویا و پیشرفته است که ارائه اطلاعات مربوط، صحیح و بموقع را امکانپذیر سازد. نیاز به چنین اطلاعاتی در دستگاههای دولتی و مؤسسات غیر انتفاعی به دلیل محدودیت در منابع و بودجه ها و نیز لزوم کنترل اعتبارات مصوب و چگونگی مصرف آنها بسیار احساس می گردد، چرا که

انتظارات جامعه و نیز قوه مقننه بعنوان نظارت پارلمانی در راستای نیل به اهداف انسانی و عدالت اجتماعی باید برآورده شود و هدف نهائی این تحقیق زمینه سازی تحقق موارد یاد شده است.

بدیهی است اطلاعاتی که یک سیستم حسابداری و گزارشگری مالی مناسب دولتی در اختیار دولت و مردم یک جامعه قرار می دهد، آنها را با چگونگی اجرای برنامه ها آشنا می سازد و تا چنین آگاهی و آشنائی حاصل نگردد، هیچ حکومتی نمی تواند ادعا کند که بر اصول و موازین دموکراسی بنا گردیده است.

نهایتاً هدف این تحقیق بررسی علت عدم توسعه حسابداری دولتی در ایران و شناسائی موانع این وضعیت می باشد. تا در صورت امکان ارائه پیشنهادات عملی برای رفع این موانع انجام شود و دولت بتواند در راستای انجام وظائف و مسئولیت های خود که همانا عمدتاً پاسخگویی در قبال منابع و امکانات تحت اختیار و اجرای عدالت اجتماعی است، موفقیت حاصل نماید.

اهمیت موضوع:

سیستم حسابداری دولتی متداول در ایران در حال حاضر برای چارچوب حسابداری دولتی سنتی که در آن سیستم حسابداری برای برآوردن نیازهای پاسخگویی و کنترل اداری اعتبارات مصوب طراحی شده است مناسبیت دارد در این سیستم، کارگزاران دولتی مسئول مخارج، گزارشهایی درباره وظیفه مباشرتی خود، به منظور نشان دادن اینکه وجوه طبق مجوز دریافتی از قانونگذار هزینه شده است تهیه و تنظیم می کنند در حال حاضر

بخوبی پذیرفته شده است. که اطلاعات ارائه شده به وسیله این نوع سیستم حسابداری و مدیریت مالی، با اینکه ممکن است نگرانیهایی پاسخگویی سنتی را برطرف سازد، اما برای هدفهای برنامه ریزی و تصمیم گیریهای مدیریت کافی نیست و اجازه پاسخگو کردن مدیران در برابر عملکرد خود و دستگاه متبوعشان را نمی دهد با استفاده از سیستم بودجه بندی و حسابداری فعلی کنترل اثر بخشی برنامه های دولت و ارزیابی آن ناممکن است اطلاعاتی که به وسیله سیستم حسابداری دولتی ارائه می شود، ابتدایی و ناکافی است و نمی توان آن را برای دستیابی به هدفهای کارایی و اثر بخشی تجزیه و تحلیل کرد بنابراین، سیستم حسابداری فعلی توانایی ارائه اطلاعات لازم بخش دولتی، علاوه بر سایر موارد مورد لزوم را ندارد.

حسابداری دولتی در ایران با توجه به نقش مهمی که در تصمیم گیری دولت و پاسخگویی آن دارد از پیشرفت لازمه برخوردار نبوده است و از طرف دیگر ضرورت وجود سیستم حسابداری دولتی پیشرفته، محقق را بر آن داشته که به بررسی موانع و مشکلات پیشرفت این حرفه پردازد چرا که عدم توسعه حسابداری دولتی، باعث کمبود منابع اطلاعاتی مالی شده و مشکل بزرگی بر سر راه برنامه ریزی مؤثر و همه جانبه ایفاء می کند دولت منابع عمده ای در اختیار خود دارد و روشن است که انجام عملیات حسابداری مربوط به چنین حجم عظیمی از دریافت و پرداخت، مستلزم داشتن یک سیستم حسابداری کارا است و نگفته پیداست که اگر چنین سیستمی در سازمانهای دولتی نباشد وضعیت مالی دولت دچار اختلال خواهد شد.

فرضیه های تحقیق:

فرضیه اصلی:

موانع موجود در محیط حسابداری دولتی، باعث عدم توسعه سیستم حسابداری دولتی و عدم تحقق اهداف گزارشگری مالی دولتی شده است.

فرضیه های فرعی:

فرضیه یک: موانع قانونی در محیط حسابداری دولتی، باعث عدم توسعه سیستم حسابداری دولتی و عدم تحقق اهداف گزارشگری مالی دولتی شده است.

فرضیه دو: موانع اجتماعی و سیاسی در محیط حسابداری دولتی، باعث عدم توسعه

سیستم حسابداری دولتی و عدم تحقق اهداف گزارشگری مالی دولتی شده است

فرضیه سوم: موانع فرهنگی و آموزشی در محیط حسابداری دولتی باعث عدم توسعه

سیستم حسابداری دولتی و عدم تحقق اهداف گزارشگری مالی دولتی شده است.

پیشینه تحقیق:

خلاصه، نتیجه گیری و پیشنهاداتی که محققان در زمینه حسابداری دولتی و یا موانع عدم

توسعه حسابداری دولتی در ایران قبلاً انجام داده اند به شرح ذیل می باشد

۱- ارزیابی مسئولیت پاسخگویی نظام حسابداری و گزارشگری مالی جمهوری اسلامی

ایران

هدف اصلی این تحقیق ارزیابی ظرفیت و قابلیت‌های مسئولیت پاسخگویی نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت جمهوری اسلامی ایران می باشد برای انجام این منظور سه مرحله عملیاتی به شرح ذیل تدوین گردیده

۱- مطالعه و بررسی مبانی نظری نظامهای حسابداری و گزارشگری مالی دولتی کشورهای نمونه به منظور تعیین عوامل کلیدی و موثر در تحقق و ارتقاء سطح مسئولیت پاسخگویی نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولتی

۲- نظر خواهی از جامعه تخصصی کشور در مورد عوامل کلیدی متخرجه از مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی دولتی به منظور انتخاب معیارهای قابل قبول برای ارزیابی نظام حسابداری مورد عمل دولت

۳- مقایسه ویژگیهای نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت جمهوری اسلامی ایران با معیارهای منتخب جامعه تخصصی کشور، به منظور ارزیابی ظرفیت قابلیت‌های مسئولیت پاسخگویی نظام مذکور

نتایج حاصل از مراحل سه گانه تحقیقی نشان می دهد که نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت جمهوری اسلامی ایران از قابلیت‌های لازم برای ادای مسئولیت پاسخگویی در زمینه های کنترل بودجه مصوب، شناسایی و انعکاس درآمد و هزینه واقعی سالانه، انعکاس دارائیهای ثابت و بدهیهای بلند مدت عمومی و انعکاس و ضعیف و نتایج عملیات مالی در گزارشهای مالی جامع سالانه برخوردار نمی باشد در پایان محقق بر اساس مطالعات انجام شده و نتایج این تحقیق و تجارب چندین ساله خود پیشنهاداتی به

منظور رفع نارساییهای عمده نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت جمهوری اسلامی ایران و طراحی و اجرای یک نظام مبتنی بر مسئولیت پاسخگویی ارائه داده است. الف) پیشنهادات به مراجع ذیربط قانونی:

اغلب کشورهای که در زمینه حسابداری و گزارشگری مالی دولتی پیشرفتهای چشمگیری داشته و در حال حاضر یا از یک نظام حسابداری و گزارشگری مطلوب برخوردارند و یا در آستانه ورود به قرن بیست و یکم در شرف اجرای یک نظام مطلوب می باشند دارای قوانین و مقررات کافی و الزام آور در جهت تحقق مسئولیت پاسخگویی از طریق حسابداری و گزارشگری مالی دولتی می باشند با توجه به اینکه در حال حاضر قوانین و مقررات کافی و شفاف برای ایجاد تحولات بنیادی در نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولت جمهوری اسلامی وجود ندارد بنابراین پیشنهاد می شود برای سرو سامان داده به نظام حسابداری و سرعت بخشیدن به ایجاد اصلاحات و تحولات بنیادی در گزارشگری مالی دولتی قوانین و مقررات الزام آوری جهت اجرای این قبیل اصلاحات بنیادی به صورت لایحه یا طرح تصویب گردد.

۲- ضرورت تدوین چارچوب نظری و اصول و استانداردهای حسابداری دولتی به عنوان راهنمای عملی حسابداران دولتی برای تنظیم گزارشهای مالی از یک سو و معیاری برای قضاوت حسابرسان مستقل از سوی دیگر بر کسی پوشیده نیست.

۳- قوانین و مقررات کافی در مورد الزام دولت و سازمانهای تابعه به رعایت اصول و استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی مصوب هیأتها و مراجع رسمی قانونی تصویب و ابلاغ گردد.

۴- به منظور انجام فعالیتهای تحقیقاتی مستمر و استفاده از تحقیقات و تجارب کشورهای پیشرفته در جهت ایجاد اصلاحات لازم و ارتقاء استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی دولتی یک مرکز تحقیقات حسابداری دولتی و مؤسسات عمومی تحت نظارت یکی از سازمانهای ذیصلاح تأسیس گردد

ب) پیشنهاد به دانشگاهها و انجمن های علمی حرفه ای

۱- به دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی مسیری دوره های کارشناسی ارشد و دکتری رشته حسابداری پیشنهاد می شود پایان نامه های دانشجویان مقاطع تحصیلی مذکور را به سمت حسابداری دولتی هدایت نموده و حمایت مالی سازمانها و مراجع قانونی ذیربط را برای انجام این قبیل تحقیقات کسب نمایند

۲- به دانشجویان مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری رشته حسابداری پیشنهاد می شود موضوع پایان نامه های خود را در زمینه حسابداری و گزارشگری مالی دولتی انتخاب نمایند

۳- همکاری نزدیک انجمن های علمی و حرفه ای حسابداری با دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور و دانشجویان مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری به منظور

انجام تحقیقات و هدایت پایان نامه های این قبیل دانشجویان به سمت حسابداری و گزارشگری مالی دولتی:

تحقیق دومی که در زمینه حسابداری دولتی انجام گرفته بررسی موانع توسعه حسابداری دولتی و اثر آن بر گزارشگری مالی دولت است این تحقیق درصد آن بوده است که به بررسی موانع توسعه حسابداری دولتی در ایران پرداخته و تا حد ممکن به ارائه پیشنهاداتی برای رفع این موانع بپردازد تا در این راستا ضمن محقق شدن اهداف حسابداری و گزارشگری مالی دولتی، امکان دستیابی به یک نظام حسابداری دولتی مطلوب و مناسب جامعه اسلامی و مردم سالار فراهم آید

بدین ترتیب در راستای انجام مراحل این تحقیق و در پی یافتن موانع توسعه در محیط حسابداری دولتی در ایران روشن قیاسی استفراپی مد نظر قرار گرفته و با انجام مطالعات و بررسیهای میدانی و کتابخانه ای موانع و عوامل عدم توسعه حسابداری دولتی که به عدم امکان تخفقی اهداف گزارشگری مالی دولتی انجامیده شناسایی و در قالب یک فرضیه اصلی و چهار فرضیه فرعی مطرح و به نظر خواهی گذاشته شده است و در این فرضیه ها موانع مذکور با توجه به ماهیت آنها به موانع ساختاری، قانونی، سیاسی اجتماعی و فرهنگی آموزشی تقسیم بندی گریده اند

همچنین برای جمع آوری اطلاعات از پرسش نامه با مقیاس پنج گزینه ای کیلرت (خیلی زیاد- زیاد- متوسط- خیلی کم- کم) استفاده شده است و دلیل استفاده از این ابزار اندازه گیری این بوده است که پاسخگویان در پاسخگویی خود قابلیت انعطاف بیشتری

داشته باشند لذا به موجب این تحقیق عامل وجود مدیریت غیر تخصصی و غیر علمی در سازمانهای دولتی در رأس موانع فرهنگی آموزشی، عامل ضعف در مسئولیت پاسخگویی دولت و حسابداری مدیریتی آن در رأس موانع ساختاری عامل « محدود بودن انتظارات مسولین دولتی از سیستم حسابداری و گزارشگری مالی دولتی در حد رعایت تشریفات قانون محاسبات عمومی جهت رعایت و ارائه حسابها و نه انگیزه استفاده از نتایج سیستم در برنامه ریزی ها» در رأس موانع قانونی و نهایتاً عامل عدم توسعه مسئولیت پاسخ خواهی مردم و نمایندگان از دولت نیز در رأس موانع سیاسی اجتماعی موجود در محیط حسابداری دولتی شناخته شده است بدین ترتیب با توجه به موانع شناخته شده پیشنهاداتی از جمله گسترش روحیه و مسئولیت پاسخگویی دولت و پاسخ خواهی مردم و برقراری الزامات برای آنها، اصلاح در مفاد قوانین و مقررات ناظر موثر بر امور مالی و محاسباتی دولت و دستگاههای تابعه از جمله قانون محاسبات عمومی ارائه شده است.

تعریف مفاهیم و واژگان تخصصی:

تعریف حسابداری دولتی:

حسابداری و گزارشگری مالی دولتی نظامی است که اطلاعات مالی مربوط به فعالیتهای دولت و واحدهای تابعه را به نحوی جمع آوری، طبقه بندی، تلخیص و گزارش می نماید که از یک سو دولت و مقامات منتخب مردم را در ادای مسئولیت پاسخگویی و تصمیم گیری صحیح مالی و کنترل برنامه های مصوب یاری داده و از سوی دیگر زمینه

را برای قضات آگاهانه مردم نسبت به عملکرد دولت و ارزیابی مسئولیت پاسخگوئی فراهم نماید.

مفهوم مسئولیت پاسخگویی عمومی:

در فرهنگ لغات مفهوم مسئولیت پاسخگوئی به شرح ذیل تعریف شده است.

« الزام شخص به توضیح و تشریح همراه با ارائه دلایل منطقی در مورد اعمالی که انجام داده است»

لیکن مفهوم مسئولیت پاسخگوئی در ادبیات حسابداری دولتی به صورتی گسترده مورد استفاده قرار می گیرد به بیان ساده مسئولیت پاسخگوئی وظیفه ای است که در اجرای آن اشخاص، دلایل و توضیحات قانع کننده ای برای ادای مسئولیتهای که به آنها محول گردیده است، فراهم نموده و گزارشهای لازم ارائه می نمایند بنابراین مسئولیت پاسخگوئی وظیفه کاملاً مشخص زیر را در بر می گیرد:

۱- الزام به انجام دادن یک عمل یا وظیفه مشخص مرسوم به «Responsibility»

۲- الزام به توضیح و تشریح چگونگی انجام مسئولیت از طریق ارائه گزارشهای لازم

مبتنی بر دلایل منطقی و قابل اتکا مرسوم به «Accountability»

تعریف اصول بنیادی حسابداری دولتی:

اصول بنیادی حسابداری دولتی به مجموعه ای از موازین، استانداردها، معیارها و قواعد کلی گفته می شود که بر مبنای چارچوب نظری حسابداری دولتی و غیر انتفاعی تدوین و به عنوان دستورالعمل مورد استفاده قرار می گیرد اصول مذکور منحصراً در حسابداری

دولتی و غیر انتفاعی کاربرد داشته و در حسابداری مالی سازمانهای بازرگانی مورد استفاده قرار نمی گیرد.

تعریف حساب مستقل:

یک حساب مستقل عبارت از یک منبع مالی و واحد حسابداری با مجموعه ای از حسابهای خود تراز می باشد که وجوه نقد و سایر منابع مالی به همراه بدهیهای مربوط، اندوخته ها، مازاد و به طور کلی منابع و مصارفی که به منظور اجرای فعالیتهای خاص و یا نیل به اهداف معین و بر طبق قوانین و مقررات تخصیص یافته و تفکیک شده اند در آنها ثبت می شود.

تعریف بودجه:

در ماده یک قانون محاسبات عمومی کشور مصوب شهریور ۱۳۶۶ بودجه به شرح رذیل تعریف شده است:

« بودجه کل کشور برنامه مالی دولت است که برای یکسال مالی تهیه و حاوی پيس بينی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار و برآورد هزینه های برای انجام عملیاتی که منجر به نیل به سیاستها و هدفهای قانونی می شود.»

تعریف ذیحساب، معاول ذیحساب و عامل ذیحساب:

ذیحساب بموجب ماده ۳۱ قانون محاسبات عمومی مأموری است که به موجب حکم وزارت دارائی از بین مستخدمین رسمی به منظور اعمال نظارت و تأمین هماهنگی لازم در اجرای مقررات مالی و محاسباتی در دستگاههای اجرائی به این سمت منصوب می

شود و به موجب ماده ۳۲ همان قانون معاوی ذیحساب مأموری است که با حکم وزارت دارائی از بین کارکنان رسمی واجد صلاحیت به این سمت منصوب می گردد و عامل ذیحساب نیز به موجب ماده ۳۶ وظیفه انجام قسمتی از وظائف مسئولیتهای ذیحساب را دارا است

نظام حسابداری و گزارشگری مالی دولتی این اصطلاح به کلیه سیستمهای حسابداری که برای ثبت و نگهداری فعالیتهای مالی و کنترل بودجه ای دولت مورد استفاده قرار می گیرد و مجموعه گزارشهای مالی دولتی که از این سیستمها استخراج می شود، اطلاق می گردد.

سیستم کنترل بودجه به مجموعه ای از روشها شامل ثبت و نگهداری حسابها و گزارشهای بودجه ای اطلاق می شود که در اجرای قوانین و مقررات برای کنترل بودجه صورت می گیرد تا اطمینان حاصل شود که هر وجهی در محل خود به مصرف برسد و هیچ هزینه ای از اعتبار مصوب تخصیص یافته تجاوز ننماید.

مبنای حسابداری Accounting basis به روشی اطلاق می گردد که زمان شناسایی و ثبت درآمد یا هزینه را مشخص می نماید. در صورتی که سیستم حسابداری بر مبنای نقدی طراحی گردد زمان شناسایی و ثبت درآمد و هزینه زمان مبادله وجه خواهد بود. در سیستمهایی که بر مبنای تعهدی طراحی می شوند، شناسایی و ثبت درآمد و هزینه در زمان تحقق درآمد و یا ایجاد هزینه صورت می گیرد، لذا در این مبنا وصول درآمد و یا پرداخت هزینه شرط شناسایی و ثبت درآمد و هزینه نمی باشد.

گزارشهای مالی با هدف عمومی به گزارشهای ملای اطلاق می شود که اطلاعات عمومی مورد نیاز برای قضاوت آگاهانه استفاده کنندگان در مورد وضعیت مالی، عملکرد، نحوه تأمین مالی و سرمایه گذاری واحد تهیه کننده گزارش، را فراهم نماید.

شخصیت گزارشگری مسئولیت پاسخگویی در مرکز ثقل گزارشهای مالی دولتی قرار داد و گزارشهای مالی ابراز اساسی انجام مسئولیت پاسخگویی عمومی دولت محسوب می شود. به لحاظ اهمیت نقش مسئولیت پاسخگویی در گزارشهای مالی، شخصیت گزارشگری مالی نیز بر مبنای مسئولیت پاسخگویی تعریف می شود. با این ترتیب سطوح گزارشگری مالی در ایران را بر مبنای مسئولیت پاسخگویی می توان به شرح زیر تعریف نمود.

الف: دولت جمهوری اسلامی ایران به عنوان شخصیت اصلی گزارشگری مالی که در قبال شهروندان و نمایندگان قانونی ایشان مسئولیت پاسخگویی دارد.

ب: وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و سازمانهای دولتی مستقل به عنوان یک شخصیت گزارشگری که در قبال دولت، مجلس شورای اسلامی و نهادهای قانونی و نظارتی، نسبت به منابع مالی مورد مصرف مسئولیت پاسخگویی دارند.

ج: هر یک از استانهای کشور نیز می تواند یک شخصیت گزارشگری مستقل، گزارشهای مالی درباره منابع مالی مورد مصرف در استان تهیه نماید.

جهت خرید فایل word به سایت www.kandoocn.com مراجعه کنید
یا با شماره های ۰۹۳۶۶۰۲۷۴۱۷ و ۰۹۳۶۶۴۰۶۸۵۷ و ۰۶۶۴۱۲۶۰-۵۱۱ تماس حاصل نمایید

Filename: Document1
Directory:
Template: C:\Documents and Settings\hadi tahaghoghi\Application
Data\Microsoft\Templates\Normal.dotm
Title: :
Subject:
Author: SinaSoft
Keywords:
Comments:
Creation Date: 4/7/2012 12:19:00 PM
Change Number: 1
Last Saved On:
Last Saved By: hadi tahaghoghi
Total Editing Time: 0 Minutes
Last Printed On: 4/7/2012 12:19:00 PM
As of Last Complete Printing
Number of Pages: 18
Number of Words: 3,022 (approx.)
Number of Characters: 17,232 (approx.)